

Nr 286.

Av herr **Anderson, Erik**, och herr **Henriksson**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om vissa ekonomiska stridsåtgärder.

Huvudsyftet med förslaget till lag angående vissa ekonomiska stridsåtgärder m. m. (Kungl. Maj:ts proposition nr 31) är att bereda skydd åt de utanför en strid mellan två tvistande parter stående, så att de kunna öva sin verksamhet och driva sin rörelse oberoende av konflikten. I 8 § i Kungl. Maj:ts proposition nr 31 föreslås också förbud mot stridsåtgärd mot tredje man i tvist angående avtal rörande arbets- och transportprestation m. m. Emellertid göres från detta förbud undantag i 12 § i propositionen (mot-svarande 18 § i trettonmannakommissionens förslag). Här stadgas, att sympatiåtgärder, utan hinder av förbudet mot stridsåtgärder mot tredje man, skola vara tillåtna bland annat i form av vägran att taga befattning med varor, som härröra från rörelse, vilken drives av part i den ursprungliga konflikten.

Det synes uppenbart, att detta medgivande av sympatiåtgärder står i strid mot det skydd, som lagförslaget skulle avse att tillerkänna tredje man, och lika givet är, att därmed oberäkneliga skador kunna tillfogas utom-stående.

Många exempel härpå kunna anföras. Sålunda uttala på denna punkt Svenska Tidningsutgivareföreningen och dess Arbetsgivare-sektion i yttrande över trettonmannakommissionens förslag följande:

»Värdet av bestämmelserna i 14 §, där det generellt stadgas förbud för stridsåtgärd mot envar, som icke har del i uppkommen tvist mellan parter, förringas i ej obetydlig grad av stadgandet i 18 §, där kommissionen som tillåten arbetsinställelse också räknar vägran att taga befattning med varor, som äro avsedda för eller härröra från rörelse, vilken drives av part i den ursprungliga tvisten. Det skulle alltså under en konflikt mellan tidningarna och deras arbetare vara en tillåten stridsåtgärd, om arbetareparten tillgrep massåtgärd mot de åkare eller transportfirmor, som enligt avtal med tidningarna förse dem med papper eller distribuera tidningsexemplaren till deras försäljningsställen. Däremot må erinras, att en sådan vägran måste anses likställd med blockad och bör som varje fristående blockad icke vara tillåten som sympatiåtgärd. Då lagstiftningens huvudändamål ju är att bereda skydd åt utanför arbetsstriderna stående enskilda personer och företagare i utövande av deras lovliga näring, böra enligt föreningens och sektionens mening sådana stridsåtgärder, som just ha till avsikt att förmå en näringsidkare eller person att avbryta gamla och bestående affärsförbindelser med någon, som råkat i en nämnde näringsidkare eller person ovidkommande konflikt, i intet fall tillåtas. Detta är särskilt betydelsefullt för tidningsutgivarna, som, kanske i olikhet mot de flesta andra företag, vilka under konflikt nedlägga driften, i det allmännas intresse med alla medel söka, om ock i begränsad omfattning, fortsätta utgivningen av sina tidningar

med de hjälpkrafter, som vid varje tillfälle kunna stå till buds. Föreningen och sektionen måste därför, i likhet med reservanten herr Söderlund, yrka, att bestämmelserna så utformas, att vid konflikt mellan parter inga andra sympatiåtgärder tillåtas än direkt arbetsinställelse och därtill hörande arbetsblockad, och ej heller sådan arbetsinställelse som väsentligen har karaktär av blockad eller bojkott.»

Ett praktiskt exempel på konsekvenserna av berörda undantagsstadgande utgör en konflikt i Skåne. En lantmannaförening i Tommarp hade blockerats. Då dess spannmål fördes till stadens lagerhus i Tomelilla, vägrade personalen där att taga emot den. Ett kvarnbolag i Kristianstad kunde icke få ett par järnvägsbilar spannmål lossade på den grund, att lasten härrörde från den blockerade lantmannaföreningen.

Ett analogt fall har i dagarna förekommit i Småland. På Asa gård har konflikt uppstått mellan arbetsgivaren och hans arbetare. Gården är ansluten till Kronobergs läns slaktdjursförsäljningsförening. Då Asa-gården skulle leverera djur till föreningens slakteri i Alvesta, vilket enligt stadgarna var förbundet att mottaga djuren, beslöt arbetarna i Alvesta att som en sympatiåtgärd för arbetarna i Asa vägra att emottaga djuren.

Skulle undantagen från tredjemansskyddet gälla enligt den kungl. propositionen, komme fall av denna art att hänföras till lovliga stridsåtgärder. Detta skulle få till följd, att tredjemansskyddet för ett vidsträckt område och i fall, som vålla stor skada och väcka stark förbittring, bleve utan värde.

Det må erinras om, att jämte herr Söderlund har även professor Hassler i reservation till kommittébetänkandet uttalat sina betänkligheter mot att sympatiåtgärder i form av vägran att taga befattning med varor, som härröra från rörelse, vilken drives av part i den ursprungliga konflikten, skulle tillåtas. Professor Hassler yrkar i anslutning hertill att ordet ock i sista punkten i kommissionens förslag ersättas med icke. Med instämmande hertill hemställas att § 18 i kommissionens förslag återinsättes med den ändring professor Hassler påyrkat.

I § 11 propositionen (motsvarande paragraf 17 i trettonmannakommissionens förslag) stadgas: »Vid arbetsinställelse vare arbetsledare, tjänsteman eller därmed jämställd ej pliktig att utom de göromål, som eljest av honom fullgöras, utföra annat arbete än skyddsarbete ändå att han därtill förbundit sig.»

Härom göra Svenska Tidningsutgivareföreningen och dess A-sektion i sitt förut berörda yttrande över trettonmannakommissionens förslag ett uttalande, som är förtjänt av synnerlig uppmärksamhet. Det heter där:

»I 17 § har kommissionen intagit en bestämmelse, som saknar motsvarighet i lagutkastet. Den gäller arbetsledares, förmäns och tjänstemäns förhållande vid konflikt. Dessa åtnjöto enligt lagutkastet skydd som neutrala, dels om de under konflikten endast utförde sitt ordinarie arbete, dels om de utförde även annat arbete, förutsatt att detta stadgats i förut uppgjort arbetsavtal med arbetsgivaren. Kommissionen medger i sitt förslag skydd endast om de utföra ordinarie arbete eller skyddsarbete, och eventuella arbetsavtal om utförande av även annat arbete förlora vid konflikt sin giltighet. Mot detta kommissionens förslag måste en bestämd erinran framställas.

Först må påpekas, att då vid konflikt arbetsledarnas vanliga uppgifter till största delen bortfalla, men de det oaktat åtnjuta fulla löneförmåner, arbetsgivarna synas kunna fordra, att arbetsledarna i skälig utsträckning biträda med andra arbeten av olika art, särskilt om detta vid anställningen kontraktssenligt fastslagits. Även om man sedan icke tager i betraktande arbetsledarnas naturliga ställning som arbetsgivarnas förtroendemän och förutsätter att de utan vidare vid arbetskonflikt skola stå på arbetsgivarnas sida, för vilken synpunkt likväl vissa skäl finnas, utan godtager ståndpunkten om arbetsledarnas fullständigt fristående ställning till parterna i konflikten, måste man i alla fall bestämt motsätta sig, att ett sådant ingrepp i avtalsfriheten göres, att rättsverkan av en överenskommelse mellan arbetsgivaren och arbetsledaren helt borttages. Tidningarna intaga slutligen en särställning bland företag så till vida, att de förutom viss teknisk drift avse att tjäna ett ideellt syfte, nämligen spridande av nyheter och meddelande av upplysningar i allmänna frågor, varjämte de innehålla tillkännagivanden och kungörelser, vilka ofta äro enligt lag eller enligt bolagsordningar o. d. påkallade, och om vilka allmänheten måste äga kännedom. Det är därför ett första och dominerande intresse hos varje tidningsföretag att i möjligaste mån och med alla till buds stående medel trygga en regelbunden utgivning. Tidningarna inlåta sig därför högst ogärna i arbetskonflikter, och när sådana i undantagsfall förekommit, ha de framkallats av sådana överdrivna anspråk från arbetareparten, att de hos tidningen anställda arbetsledarna i regel spontant ställt sig till arbetsgivarnas förfogande för att möjliggöra tidningsutgivning om ock i begränsad omfattning. Den organisation, som dessa tidningarnas arbetsledare tillhöra, har också i regel lämnat en var av sina medlemmar frihet att själv bestämma sin ställning, och arbetsledarna äga utan tvivel själva sådant omdöme och sådan insikt i yrkets förhållanden, att en lagstiftning av det slag, kommissionen föreslår, på sätt och vis måste betraktas som ingrepp i deras handlingsfrihet och ett misstroende mot deras omdömesgillhet. För tidningarnas del skulle också de av kommissionen föreslagna bestämmelserna lätt leda till svåravgjorda tvister i händelse av arbetskonflikt. Genom att tidningarna alltid söka trygga sin utgivning med frivilliga och oorganiserade hjälpkrafter kan det knappast undvikas, att arbetsledarna under en konflikt, även om de principiellt endast skulle utföra sitt ordinarie arbete, komma att i vissa fall även tillfälligtvis utföra rent manuellt sådant för att i den forcering, som är tidningsarbetets natur, möjliggöra den regelbundna utgivningen. Det blir därför synnerligen svårt att bedöma, huruvida sådan arbetsledare skall åtnjuta det ifrågasatta neutralitetsskyddet eller ej. Lämpligt vore därför enligt föreningens och sektionens mening, att, såsom reservanten herr Söderlund yrkat, 17 § i dess helhet utginge ur förslaget.»

Vår tryckfrihetsförordning förbjuder, att hinder i förväg läggas mot utgivande av tryckt skrift. Det står icke i god överensstämmelse med denna grundläggande bestämmelse för svensk tryckfrihet, att den föreslagna lagtexten förklarar avtal ogiltiga, varigenom en tidningsutgivare sökt trygga sig mot i vissa fall förekommande hinder för utgivande av sin tidning.

Lagrådet gör principiella erinringar mot detta stadgande, framhållande det olämpliga i att giva regler, som beröra avtalsfriheten. Tillräckliga skäl att här frångå denna principiella ståndpunkt finner lagrådet icke föreligga.

Det skulle vara mycket betänkligt, om stadgandet bibehölles, då därmed bland annat de hittills rådande avtalsmöjligheterna mellan ifrågavarande

parter omintetgjordes. Det skulle försätta de fria företagarna i en ogynnsam, ja, värlös belägenhet i förhållande till de företagare, som äro direkt eller indirekt knutna till fackföreningarna. Det må erinras om att det i stadgarna för »Sveriges socialdemokratiska arbetarparti» heter:

»De (arbetarna) organisera sig mot utsugningen, som producenter i fackföreningar och som konsumenter i kooperativa sammanslutningar under en alltjämt fortgående, allt väldigare omfång antagande kamp mellan arbetare och kapitalister.»

Strävanden i den riktningen äro ej svåra att påvisa. Redan nu bedriva vissa fackorganisationer företagskap i viss omfattning såsom exempelvis fackföreningarnas byggnadsproduktion i Stockholm och syndikalisternas kooperativa byggnadslag. Dessa fackliga företagsorganisationer konkurrera med de enskilda företagarna. Och det är ej någon fantasikonstruktion att antaga att det förhållandet kan inträffa, att fackföreningarna kunna finna med sina intressen förenligt att igångsätta en konflikt — därtill ha som bekant fackföreningarna icke svårt att förebringa förevändningar — enbart i syfte att slå ut en konkurrent. Stadgandet skulle alltså innebära ett partitagande från samhällets sida till förmån för av fackorganisationerna ägda, drivna eller beroende företag. Så länge den nuvarande samhällsordningen består, borde ett sådant partitagande av samhället vara uteslutet.

I anslutning till vad som här anförts få vi hemställa,

dels att 12 § i propositionens förslag ersättes med 18 § i trettonmannakommissionens förslag med den ändring, som professor Hassler föreslagit i sin reservation (ordet »ock» i satsen »till arbetsinställelse är ock att hänföra» utbytes mot icke och sista satsen från »ity fall gälle» utgår),

dels att 11 § i propositionens förslag utgår.

Stockholm den 16 februari 1935.

Erik Anderson.

And. Henriksson.

I motionens syfte instämmer

Knut Petersson.
